

Is er leven na een talentenjacht?

Klaas Knooihuizen Sinds het succes van de eerste *Idols*, nu twaalf jaar geleden, is de opmars van talentenjachten op televisie niet te stuiten. Het aanbod wordt steeds diverser en de kijker lijkt er maar geen genoeg van te krijgen. Komen dergelijke shows talentontwikkeling ten goede, of hebben ze enkel entertainmentwaarde?

Het is 24 juni 1964. In het televisieprogramma *De Nieuwe Oogst*, een talentenjacht van de AVRO, kondigt de *voice-over* de volgende deelnemer aan. Het is een 17-jarige Rotterdammer 'die de uren van zijn werkweek vult als magazijnbediende'. In de volgende vijf minuten vechten absurditeit en energie om voorrang. De jongen beweegt als een marionet in handen van een ADHD-puber met twintig blikjes *energy drink* in zijn mik. Aan het eind van de avond krijgt hij de bokaal mee naar huis. Zijn naam? André van Duin.

De Nieuwe Oogst wordt vanaf 1958 uitgezonden. Het is de eerste talentenjacht op de Nederlandse televisie. Het idee voor het programma is in arren moede geboren. De deelnemers krijgen niet meer dan een kop slappe koffie en een reiskostenvergoeding. Ideaal voor de zomermaanden, wanneer de kijkcijfers laag zijn en programma's nauwelijks iets mogen kosten.

De formule krijgt al snel navolging van andere omroepen. Programma's als *Springplank* (KRO), *Onbekend Talent* (VARA) en *Rodeo* (NCRV) zien het levenslicht. Hoewel het laatste programma een moedige poging doet om zich te onderscheiden – de jury kan het podium weg laten draaien als de deelnemer niet bevalt – zijn de programma's in essentie gelijk: een reeks optredens en aan het eind is er een winnaar. Het publiek raakt er snel op uitgekeken en de talentenjacht verdwijnt van de buis.

Het duurt tot halverwege de jaren tachtig tot Henny Huisman het genre nieuw leven inblaast met de *Soundmixshow*, waarin deelnemers hun favoriete artiesten imiteren. Tijdens de finale mag de kijker telefonisch de winnaar aanwijzen. Hier wordt massaal gehoor aan gegeven, zo massaal dat het telefoonnetwerk in 1988 overbelast raakt. In het hele land zijn hulpdiensten onbereikbaar. De *Soundmixshow* loopt achttien seizoenen en

---

Niet alleen de toptalenten komen bij *Idols* in beeld, ook de audities van de eerste afvallers worden uitgezonden

---

betekent de doorbraak voor onder meer Marco Borsato, Gerard Joling en Glennis Grace. De laatste seizoenen is er van het succes uit de beginjaren weinig over. De formule is uitgewerkt en alles wijst erop dat de talentjacht terug in de mottenballen kan. En dan komt *Idols* en alles wordt anders.

Een aardig mopje

Aanvankelijk lijkt de vernieuwing van *Idols* erin te steken dat het hele proces getoond wordt. Niet alleen de toptalenten komen in beeld, ook de audities van de eerste afvallers worden uitgezonden. Het levert even hilarische als pijnlijke beelden op. Het debat in de media richt zich vooral op de vraag of de kandidaten niet tegen zichzelf in bescherming genomen moeten worden. Maar dat is niet wat *Idols* werkelijk anders maakt dan zijn voorgangers. Eerdere talentenjachten leverden weliswaar de nodige doorbraken op, maar een kickstart voor een carrière was

nooit een doel op zich. De *Soundmixshow* zette kandidaten neer als bakkers en leraressen Frans die toevallig een aardig mopje konden zingen. Aan het einde van de reeks won de bakker (of de lerares) en de dag erna ging iedereen weer gewoon naar zijn werk. Voor *Idols* gold dat pertinent niet. De deelnemers hadden een droom: een carrière als zanger of zangeres. *Idols* winnen zou die droom een stuk realistischer maken. Winst was niet langer een eindpunt, maar een middel om de droom te verwezenlijken.

Na *Idols* komt een stroom van meer en minder geslaagde imitaties, varianten en spin-offs op gang, zoals *Starmaker*, *The Winner Is...*, *Popstars: The Rivals*, *X Factor*, *Holland's Got Talent* en *The voice of Holland*. Het is een geruststelling dat het uitlachaspect zo goed als verdwenen is. De succesvolste variant van dit moment, *The voice of Holland*, heeft geen gemankeerde zangers nodig om te kunnen boeien.

De wildgroei aan programma's heeft geleid tot een enorme hoeveelheid winnaars en finalisten. Het cliché wil dat je na de finale nooit meer iets van ze hoort. Voor het merendeel geldt dat inderdaad. Af en toe kom je zo'n vergeten naam tegen op een poster van een of ander dorpsfeest. 'Finalist X Factor 2009' staat er dan tussen haakjes achter. Het is bedoeld als aanbeveling, maar erg uitnodigend klinkt het niet.

Ondertussen groeit de lijst van deelnemers die er wél een geslaagde carrière aan over hebben gehouden gestaag: Jim Bakkum, Jamaï Loman, Boris Titulaer, Sandra van Nieuwland, Charly Luske, Lisa Lois, om er een paar te noemen, houden zich al jaren staande. En zat half Nederland niet aan de buis gekluisterd om *Holland's Got Talent*-finalist Waylon op een haar na het Eurovisiesongfestival te zien winnen? Niet dat dat een graadmeter moet zijn, maar toch. Er is leven mogelijk na de talentenjacht, zoveel is zeker.

Een slotje in de ketting

Tijdens veel talentenjachten zien we flarden van zanglessen en voortgangsgesprekken. Bij *The voice of Holland* worden de deelnemers verdeeld onder de vier coaches, onder wie Marco Borsato en Ali B. Hoe zit het met de educatieve waarde van zo'n programma? Steek je er nou wat van op, als deelnemer?

Jermain van der Bogt, beter bekend onder zijn artiestennaam Wudstik, nam vorig jaar deel aan *The voice*. 'Ik weet natuurlijk niet

Als je als artiest weet wat je doel is, dan kan deelname aan *The Voice* een hulpmiddel zijn

hoe het voor andere deelnemers was, maar zelf heb ik van de masterclasses niet bar veel geleerd,' vertelt hij. En over het contact met de coaches: 'Hoe ga je zestien mensen coachen in een week? Dat lukt niet, die mensen hebben zelf ook volle agenda's. Ze zijn je begeleider, je hebt wat nuttige gesprekken, maar dat is het.'

Wudstik had weinig anders verwacht. Hij nam dan ook niet deel aan *The voice* om een betere zanger te worden. Toen hij zich inschreef, had hij al een hele carrière achter

de rug. Op zijn cv staan meerdere optredens op Lowlands en een album bij *major* platenmaatschappij Universal. '*The voice* was voor mij een slotje in de ketting. Ik wilde het programma, op een positieve manier, gebruiken voor mijn carrière. Als je als artiest weet wat je doel is, dan kan het een hulpmiddel zijn. Je komt elke vrijdag bij 2,8 miljoen mensen in de huiskamer. Dat zijn een hoop potentiële downloads. Ik heb bovendien veel geleerd over de tv-wereld. Het is een van de beste keuzes die ik gemaakt heb. Ik heb nu een veel breder publiek.'

De wetten van de televisie

De laatste jaren zien we dat nieuwe talentenjachten zich steeds vaker op niches richten. Musicalzangers kunnen terecht bij *Op Zoek Naar...*, rappers bij *The Next MC*, singer-songwriters bij *De Beste Singer-Songwriter van Nederland (DBSSW)*. Bij de lancering van het laatste programma gaf bedenker en presentator Giel Beelen nadrukkelijk af op *The voice of Holland*. Dat programma had met kunst niets te maken, meende hij. Met *DBSSW* zou hij zich richten op het ambacht. Het proces zou centraal staan. Dat zie je terug in de kijkcijfers. Ten nadele van *DBSSW*, welteverstaan. Naar de laatste finale van *The voice* keken bijna drie miljoen mensen. *DBSSW* moet het met een zesde daarvan doen.

'Entertainment doet het nu eenmaal beter dan muziek,' zegt Giel Beelen daarover. Tegelijkertijd geeft hij toe dat ook hij niet ontkomt aan wat hij 'de wetten van de televisie' noemt. Daarom kregen de verliefde gevoelens die Démira Jansen had voor medefinalist Lucas Hamming ruimschoots aandacht. Beelen noemt die affaire 'een cadeautje'. 'Dat maakt het aantrekkelijker voor meer kijkers. Als je alleen maar focust op de muziek, wordt het nog marginaler.'

Tamara van Esch (artiestennaam: Mevrouw Tamara) was een van de finalisten

van de eerste reeks *DBSSW*. Anders dan Wudstik bij *The Voice* deed Van Esch eerst en vooral mee om er iets van te leren. ‘Ik had verwacht dat we echt les zouden krijgen. In de praktijk kwam het erop neer dat je een liedje schreef om er vervolgens samen met iemand uit het vakgebied naar te kijken.’ Er klinkt enige teleurstelling in haar stem door, maar Van Esch zegt positief terug te kijken op haar deelname. Van Ernst Daniël Smid leerde ze de technische aspecten van het zingen (‘Je moet een basis hebben, anders zing je je stem in een paar jaar kapot’), Lucky Fonz III en Tim Knol vertelden haar hoe zij zichzelf in het begin van hun carrière in de kijker hebben gespeeld. Dat laatste gebeurde achter de schermen en had in principe niets met de programmaopzet te maken, maar zonder *DBSSW* was het contact nooit gelegd. Misschien wel het belangrijkste wat Van Esch overhield aan haar deelname, was zelfvertrouwen. Jurylid Eric Corton raadde haar aan om door te gaan in de muziek, ‘een stap die ik voordien nooit had durven nemen’.

Hoewel *DBSSW* in educatief opzicht verder gaat dan *The voice*, blijkt de toegevoegde waarde voor de deelnemer vanuit artistiek oogpunt ook hier bescheiden. Tel daarbij op dat deelname aan dit soort programma’s enkel voor de allerbesten is weggelegd en je kunt niet anders dan concluderen dat de directe bijdrage die tv-shows leveren aan talentontwikkeling als geheel, zeer marginaal is.

Hoe zit het dan met de indirecte bijdrage? Behalve het zeer selectieve groepje deelnemers kan ook de kijker iets hebben aan talentenjachten. In die behoefte voorziet de huidige lichting programma’s tot op zekere hoogte. Zowel *The voice* als *DBSSW* geeft een kijkje achter de schermen. Het wordt duidelijk dat goede zangers – anders dan het leek bij de *Soundmixshow* – meer nodig hebben dan enkel een mooie stem. Coaching bijvoorbeeld, en doorzettingsvermogen. En een mooi liedje

schrijven blijkt meer te vergen dan een eerste creatieve ingeving. Daarmee houdt het educatieve aspect voor de kijker wel op. Het is de vraag of dat erg is. Ga je voor meer verdieping, dan kom je al gauw uit bij een format à la de vroegere Teleac-cursussen en dat is voor niemand leuk. De jeugd heeft de televisie voor die verdieping tegenwoordig sowieso niet meer nodig. Ze kent de weg naar *YouTube*, dat vol staat met *tutorials* over bijna alles.

Het gaat dus niet zozeer om doceren, als wel om stimuleren. *The voice* en *DBSSW* kunnen de interesse aanwakkeren om muziek te gaan maken. Of dat effect inderdaad bestaat en zo ja, in welke mate, dat is lastig na te gaan. Muziek is er altijd al geweest, idolen ook. Je kunt bezwaarlijk beweren dat de invloed van Jamaï Loman groter is geweest dan die van, pak hem beet, Michael Jackson.

Springplank naar succes

Om toch iets zinnigs over dit effect te kunnen zeggen, is het interessant om naar een andere kunstvorm te kijken: dans. Ook daar hebben talentenjachten een enorme vlucht genomen. Het succesvolst is *So You Think You Can Dance (SYTYCD)*, waarin dansers uit verschillende disciplines het tegen elkaar opnemen. De winnaar krijgt een opleiding, een geldbedrag en een rol in een dansproductie. Dankzij dergelijke programma’s is de publieke interesse in dans als sport en kunstvorm flink toegenomen. Dat zie je terug in de cijfers van de Kamer van Koophandel: het aantal dansscholen in Nederland is tussen 2008 en 2013 bijna verdubbeld, van 839 tot 1582.

Of deze groei inderdaad is toe te schrijven aan de talentenjachten op televisie is niet hard te maken, maar het heeft er alle schijn van. Dat denkt ook Bernadette Kester, voorzitter van de Nederlandse Algemene Danssport Bond (NADB). Zij ziet bovendien dat traditionele dansscholen sinds *SYTYCD*

Klaas Knooihuizen

is freelancejournalist voor onder meer OOR en HP/DeTijd

meer moderne dansen als samba, streetdance en hiphop zijn gaan aanbieden en dat er een toename is van dansprojecten in het basis- en voortgezet onderwijs. Die positieve impuls maakt het voor een sportbond wenselijk om zich inhoudelijk met televisieprogramma's te bemoeien, of om zich ervoor in te zetten dat een dergelijke show op een goede manier het levenslicht ziet. 'Daar hebben wij zeker belangstelling voor,' vertelt Kester, die tevreden is met de huidige lichting programma's. 'Tot nu toe kwam het initiatief telkens van tv-makers. We hopen in de toekomst nauwer bij dergelijke programma's betrokken te kunnen zijn.'

Naast *SYTYCD* hebben ook *Dancing With The Stars* en *Strictly Come Dancing* de danssport onder de aandacht gebracht. Deze programma's vormen een aparte categorie binnen de talentenshows. Er wordt niet gezocht naar nieuw onbekend talent, maar naar de bekende Nederlander die het kunstje het snelst onder de knie krijgt. Er is de laatste jaren een bonte stoet van dergelijke shows voorbijgetrokken, de een smaakvoller dan de ander. *Mattheüs Masterclass* was bijvoorbeeld een zeer fraai programma waarin bekende Nederlanders klaargestoomd werden om een solo in de *Mattheüs Passion* te zingen. En er was *Maestro*, het AVRO-programma waarin BN'ers het dirigentstokje ter hand nemen. Je weet het natuurlijk nooit zeker, maar het is niet denkbeeldig dat kleine jongens en meisjes dankzij het enthousiasme van rapper Kleine Viezerik nu de ambitie hebben om dirigent te worden. Wat *Maestro* extra interessant maakt, is dat de AVRO het programma online aanvulde met de webcursus *Dirigeren Doe Je Zo*. 'Cursus' is eigenlijk een groot woord: het pakket bestaat uit vijf filmpjes van elk rond de tien minuten, waarin de beginselen van het vak uitgelegd worden. De video's staan nog steeds op *YouTube* en werden per stuk enkele duizenden keren bekeken. Interactie met docent van

dienst dirigent Roland Kieft is helaas niet mogelijk. Een forum waarop professionals vragen van cursisten beantwoorden, zou van toegevoegde waarde kunnen zijn. Hoe dan ook biedt het idee van een luchtige introductie op televisie en verdieping op internet grote mogelijkheden voor toekomstige programma's.

Voor deelnemers aan talentenjachten is er sinds het optreden van André van Duin in *De Nieuwe Oogst* weinig veranderd. Nog altijd dragen de meeste shows niet veel bij aan de artistieke ontwikkeling van de deelnemers en nog altijd krijgen de deelnemers, soms met uitzondering van de winnaar, niet of nauwelijks betaald. Op zijn best zijn de shows, indien juist gehanteerd, een springplank naar succes. Daar zijn wel een beetje geluk en een hoop inspanning voor nodig.